Cuprins

1. Universalitatea chestiunilor omeneşti.....9

2. Competenţa soluţionării chestiunilor omeneşti.....51

3. Stabilirea legii aplicabile chestiunilor omeneşti.....98

DREPT TRANSNAŢIONAL

PHILIP C. JESSUP

DREPT TRANSNAȚIONAL

traducere
efectuată de Radu Bogdan BOBEI

Universul Juridic
București
-2021-

Cuvânt-înainte

Realitățile transnaționale ființează dincolo şi în cadrul statelor-națiune deopotrivă; ele facilitează coabitarea intra-frontalieră şi trans-frontalieră a cel puțin trei tipuri de reguli: regulile de drept internațional, regulile privind conflictul de legi şi orice alte reguli – nesubsumabile primelor două categorii de reguli, dar care experimentează normativitatea solidă („*hard law*") şi lichidă („*soft law*") în egală măsură.

Această coabitare diluează distincțiile westphaliene nete dintre sistemul de drept internațional şi sistemele de drept local. În plus, au devenit poroase – de-a dreptul volatile – delimitările efectuate între sistemele de drept local însele, pe de o parte, între ordinile juridice şi cvasi-juridice, pe de altă parte. Fluidul caracterizează realitățile transnaționale. Iar aceste realități sunt experimentate astăzi de toți: state-națiune, persoane fizice ca atare sau coagulate în osatura corporațiilor.

Realitățile transnaționale contemporane – miezul post-post-modernismului neo-westphalian – nu mai pot fi standardizate juridic numai de dreptul internațional sau numai de instituția conflictului de legi sau numai de ordinile juridice, respectiv cvasi-juridice. La jumătatea secolului al XX-lea, profesorul de drept internațional Philip C. Jessup redescoperă noțiunea „drept transnațional" şi o propune ca manifest doctrinar. Privit atunci cu neîncredere, manifestul „Jessup" merită să fie recontemplat astăzi.

Radu Bogdan Bobei, conferențiar
Facultatea de Drept, Universitatea din Bucureşti

1. Universalitatea chestiunilor omenești

Subiectul abordat de aceste capitole este legea aplicabilă complexei şi interdependentei comunităţi globale care poate fi portretizată ca începând cu persoana fizică şi sfârşind cu aşa-numita „familie a naţiunilor" sau „societate a statelor". În evoluţia sa ulterioară etapei istorice a feudalismului, societatea omenească a acordat o atenţie deosebită statului naţional, însă evoluţia societăţii nu a atins încă stadiul de dezvoltare al statului global. Aceste aspecte trebuie să fie luate în considerare, dar statul, oricare ar fi tipul de organizare, nu constituie singura colectivitate care este în atenţia noastră. Chestiunile care urmează să fie analizate sunt, în mare parte, acele chestiuni denumite, în mod uzual, internaţionale, iar reglementarea care urmează să fie examinată conţine regulile aplicabile respectivelor chestiuni. Însă noţiunea „internaţional" este decepţionantă, întrucât sugerează faptul că se referă numai la raporturile unei naţiuni (sau ale unui stat) cu alte naţiuni (cu alte state).

Una dintre dificultăţile analizării chestiunilor comunităţii globale şi a reglementării care să le guverneze constă în absenţa unui cuvânt sau termen potrivit care să denumească regulile pe care le aducem în discuţie. Aşa cum termenul „internaţional" este neadecvat pentru evocarea chestiunilor în discuţie, nici

termenul „drept internațional" nu va putea fi folosit în scopul efectuării respectivei evocări. Georges Scelle caută să gestioneze întâlnirea cu această dificultate prin utilizarea noțiunii *droit des gens*, „care nu trebuie înțeleasă, în mod exclusiv, în accepțiunea derivată din etimologia latină, accepțiune care încă mai implică noțiunea de colectivitate, ci trebuie înțeleasă în accepțiunea comună şi uzuală, care implică persoanele fizice evaluate ca atare sau ca membre ale comunităților politice"[1]. Nu identific un termen satisfăcător în limba engleză care să corespundă acestor accepțiuni. Profesorul Alf Ross de la Universitatea din Copenhaga, vorbind despre noțiunea „drept internațional privat", a susținut, în mod înțelept, următoarele: „În mod normal, este atât imposibil, cât şi neadecvat să se încerce să se altereze o terminologie general acceptată, însă, în acest caz, terminologia lingvistică este atât de decepționantă, încât mi se pare potrivit să efectuez un experiment"[2]. Propriul experiment al lui Ross, constând în inventarea noțiunii „inter-legalității normative" pentru „dreptul internațional privat", nu este încurajator pentru mine. Propria opțiune terminologică va fi, fără îndoială şi în egală măsură, dezamăgitoare pentru alții. Totuşi, voi utiliza, în loc de noțiunea „drept internațional", noțiunea „drept transnațional" pentru a mă referi la orice reglementare care guvernează acțiunile sau evenimentele care transcend frontierele naționale. Sunt incluse dreptul internațional public şi privat deopotrivă, respectiv orice alte norme care

[1] Georges Scelle, *Précis de droit des gens* (*Curs de drept al națiunilor*), Recueil Sirey, Paris, 1932, par. 1, p. vii.
[2] Alf Ross, *A Textbook of International Law* (*Curs de drept internațional*), Longmans, Green, London, 1947, p. 73.

nu pot fi integrate, în totalitate, niciuneia dintre aceste categorii-standard[3].

Conceptul este similar, însă nu este identic cu teoria monistă a lui Scelle, şi anume cu teoria *unui Drept intersocial unificat*[4]. Conceptul are legătură, aşa cum spune acesta, cu „relaţiile umane care transcend frontierele diferitelor state”[5]. Însă, în timp ce sunt de acord cu acesta în sensul că statele nu sunt singurele subiecte de drept internaţional[6], nu adopt cealaltă extremă, astfel încât să spun, împreună cu Scelle, că singurele subiecte de drept internaţional sunt persoanele fizice. Persoanele juridice, fie politice sau

---

[3] Myres McDougal ne-a familiarizat cu utilizarea adjectivului „transnaţional” pentru a portretiza formele de organizare socială a căror compoziţie transcende sau ale căror activităţi transcend frontierele naţionale, însă nu „aplică” respectivul adjectiv reglementării legale ca atare, aşa cum este „aplicat” în conţinutul acestei prelegeri. Cu ocazia intervenţiei sale din 15 iunie 1955 din cadrul întâlnirii anuale a Fundaţiei Harvard şi a Asociaţiei foştilor studenţi ai Facultăţii de Drept, Joseph E. Johnson a sugerat, cu titlu extins, utilizarea cuvântului „transnaţional” în loc de „internaţional”. Utilizarea ocazională a cuvântului „transnaţional” a fost, de asemenea, efectuată, de Percy Elwood Corbett, *The Study of International Law* (*Studiul dreptului internaţional*), Doubleday, Garden City, N.Y., 1955, p. 50, şi de Arthur Nussbaum, *A Concise History of the Law of Nations* (*O istorie concisă a dreptului naţiunilor*), ediţie revăzută, Macmillan, New York, 1954.

[4] Scelle, p. 32 şi urm.

[5] *Ibidem*, p. 51, astfel parafrazat de Walter Schiffer, *The Legal Community of Mankind* (*Comunitatea juridică a umanităţii*), Columbia University Press, New York, 1954, p. 259.

[6] Argumentând în 1948 în sensul că aceasta constituie o abordare dezirabilă [*A Modern Law of Nations* (*O lege modernă a naţiunilor*), Macmillan, New York, 1948, capitolul 2], sunt pregătit să afirm că această abordare este acum consolidată.